

STRUKTUURIPROBLEEMID EUROOPA LIIDUS

Sissejuhatavaid mõtteid hetkeolukorrast

7. aprillil 1992 allkirjastati Euroopa Ülemkogu poolt Hollandis Maastrichtis Euroopa Liidu leping. Esmajooneliseks eesmärgiks oli sisemiste turustusvõimaluste laiendamine majandusstruktuuride ühtlustamise ja ühenduse sees püsivate kaubanduskistuste üldise vähendamise kaudu. Lisaks sellele oli ette nähtud ka turustusvõimaluste laiendamine väljaspool liitu koordineeritud kaubanduspoliitika kaudu.

Eelkõige pidid järele jõudma oma majandusarengus mahajäänud riigid. Seda ei ole järgnenud ajal aga saavutatud; hoopis vastupidi: tootmisstruktuuride lahknevused Euroopa tuumikriikide – näiteks Saksamaa ja Austria – ning lõunapoolse piirkonna riikide – nagu Itaalia ja Hispaania – vahel püsivad jätkuvalt. Kreekas stagneerub majandus sügaval tasemel. Ärajäänud ühtlustumine on tänasest vaatenurgast tingitud struktuursete jäikuste edasikestmisest nõrkade riikide majanduskoosluses ja seetõttu ärajäänud vajalikust tootlikkuse tõusust. Need arengud, mida tollal, Euroopa Liidu sünnimomendil ei suudetud veel ette näha, osutuvad tänasel päeval diferentseeritud struktuuriprobleemide tõttu suurimateks ohumomentideks rahaliidu edasikestmisele.

Euroopa Liidu organites käib juba pikemat aega arutelu selle üle, millise majanduspoliitilise kursi peaksid võtma eelkõige nõrgemad ELi riigid. Ühest küljest soovitatakse säästlikku eelarvepoliitikat, et kõigepealt vähendada riigivõlgade kõrget taset ja saavutada sellega rohkem mänguruumi tulevikus kasvu edendavate meetmete jaoks. Nõutakse vähemalt tasakaalustatud riigieelarvet (Brüssel). Vastupidiselt soovitatakse teiselt poolt (Rooma) lõdvemat eelarvepoliitikat, selleks et nende riikide loid majandus uuesti toimima hakkaks.

On kogemustest nähtud tõsiasia, et kui kaubandustõkkeid kõrvaldatakse ja seeläbi turustusvõimalused laienevad, siis lõikavad sellest kasu eelkõige ennast turul juba hästi sisseeadnud ettevõtted. Sest nemad on need, kes suudavad tänu enda juba olemasolevatele turukontaktidele joondada kõrge kvaliteediga ja turukõlblike toodete pakkumise õigeaegselt vastavaks pidevalt muutuvatele turustustingimustele. Kasvava turustuse, käibe ja likviidsusvoo tingimustes osutub neil võimalikuks uurimistöö ja arenduse tõttu tekkivate kõrgete püsikulude ümberjaotamine rohkemate turustusüksuste vahel, nii et lõpptulemusena nende keskmised kulud langevad, mis võimaldab neil arendada konkurentsivõimelisemat hinnapoliitikat.

„Kellel on, sellele antakse!“ Rahvamajandusteaduses räägitakse selles kontekstis mõnikord ka „sisemisest kolonialismist“. Selle all mõistetakse poliitikat ühes riigis või – nagu siinkohal – riikide ühenduses, tänu millele soodustatakse suurema tootlikkuse ja kõrgema kasumlikkusega ettevõtteid võrreldes nõrgema majandusega turuosalistega. Seondult käesoleva problemaatikaga tahetakse selle juhtlausega välja öelda, et Euroopa Ühenduse institutsioonid ignoreerivad oma globaalse suunitlusega poliitika tõttu diferentseeritud tööstuspoliitika vajadust. Teisisõnu: majandusliku arengu tipus olevates riikides tuleb tööstuspoliitikat teisiti kujundada kui nõrga majandusega riikides. Nende riikide nõrga majanduse edendamiseks vajatakse sihivõimeid, põhjapanevaid reforme, mille kaudu saaks nende tootlikkust ja kasvu kestlikult edendada. Seda,

milliseid meetmeid need reformid konkreetselt ette nägema peaksid, saab konkretiseerida ainult üksikjuhul antud riigi spetsiifilisi tingimusi arvesse võttes.

Mai 2019

Manfred O. E. Hennies (10.09.1938–18.10.2019)

Kiel / Warder,
Saksamaa

Matti Raudjärv
Tallinn / Pirita-Kose ja Pärnu,
Eesti

P. S.: eelolev artikkel, seekord tõesti vaid lühiartikkel, oli viimane, mille lugupeetud emeriitprofessor dr rer. pol. Mandred Oskar Eitel Hennies kirjutas. Allakirjutanul on olnud au talle kaasautoriks olla, nii nagu paljudel varasematel kordadel kui meie ühisartiklid ja -raamat ilmusid. Samas oli Manfredi roll oluliselt suurem kui allakirjutanul. Kas meie ajakirjas selliseid nn „Sissejuhatavaid mõtteid hetkeolukorrast“ veel ilmub, on vara arvata. Kui ilmub, siis kahjuks juba ilma Manfredita. Kuid usun, et tema kui meie ajakirja olulise autori ja toetaja, samuti paljude Värskä konverentside aktiivse innustaja mäletamiseks ehk ikkagi!
Elame-näeme!

11. novembril 2019

Austusega,
Matti Raudjärv